

แนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ
โรงเรียนธรรมจักรวิทยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล
Guidelines for developing the quality of learners into excellent
religious Heirs of Dhammachak Wittaya School
under Satun provincial office of Buddhism

พระมหายุทธพงศ์ กิตติวาทโก (อยู่หนู)

PhramahaYutthapong Kittiwattako (Yoonoo)

พระครูสุเมธปริยัติคุณ

Phrakrusumetpariyattikun

เกษมา ศรีสุวรรณ

Kasama Srisuwan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus

E-mail: khoom.2544@gmail.com

Received: 27 March 2024; Revised: 30 April 2024; Accepted: 1 May 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศของผู้เรียน 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ และ 3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ โรงเรียนธรรมจักรวิทยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 20 รูป/คน การศึกษาแนวทาง จำนวน 10 รูป/คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และเสนอแนวทาง จำนวน 7 รูป/คน โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผลการวิจัยพบว่า: 1) สภาพความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศของผู้เรียน โรงเรียนธรรมจักรวิทยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล ประกอบด้วย 1.1) เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนาและพลเมืองที่ดีของสังคม 1.2) มีความรู้และทักษะในวิชาการทางพระพุทธศาสนา 1.3) มีนิสัยใฝ่หาความรู้ ปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบและวินัยสงฆ์ 1.4) มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ 1.5) รู้จักบำรุงรักษา ศาสนสมบัติ อนุรักษ์ และเสริมสร้างสภาพแวดล้อม 1.6) มีความภูมิใจความเป็นสมณะ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และ 1.7) มีความคิดสร้างสรรค์ และส่งเสริมสนับสนุนแนวทางปฏิบัติให้เกิดความเจริญแก่ชุมชน สังคม 2) แนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ มีขั้นตอนการดำเนินการประกอบด้วย 2.1) การวิเคราะห์ปัญหา 2.2) การวางแผนการพัฒนา 2.3) การจัดกิจกรรมการพัฒนา 2.4) การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล 2.5) การสรุปผลการพัฒนาการจัดทำรายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อนำเสนอต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป และ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนได้

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน, ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ, ผู้เรียน, โรงเรียน
ธรรมจักรวิทยา

Abstract

The objectives of the research article were: 1) to study the condition of excellent religious heirs, 2) to study the guidelines for developing the quality of learners into excellent religious heirs, and 3) to propose the guidelines for developing the quality of learners into excellent religious heirs of Dhammachak Wittaya School. Qualitative research methodology was employed with data collection by In-depth interviews with 15 participants, a study of the guidelines consisting of 5 people through In-depth interviews, and a guidelines proposal with 7 key informants in focus group discussion.

The findings were as follows: 1) The student's condition of excellent religious heirs of Dhammachak Wittaya School under Satun Provincial Office of Buddhism consists of the following: 1.1) good religious heirs and good citizen of society, 1.2) having knowledge and skills in Buddhist academics, 1.3) pursuing knowledge, complying with monastic regulations and discipline, 1.4) possessing good health both physically and mentally, 1.5) knowing how to maintain the religious property, conserve and enhance the environment, 1.6) being proud to be a monk and loyal to the nation, religion, and the king, and 1.7) being creative and promoting and supporting practices for the prosperity of communities and society. 2) Guidelines for the development of learners' quality into excellent religious heirs of Dhammachak Wittaya School under Satun Provincial Office of Buddhism consist of practical steps as follows: 2.1) problem analysis, 2.2) development planning, 2.3) organizing development activities, 2.4) collection and analysis of data, 2.5) summarizing the development results by preparing a report on student quality development results to present to relevant stakeholders. And 3) Based on the experts' examination of the Guidelines for developing quality learners into excellent religious heirs of Dhammachak Wittaya School under the Satun Provincial Office of Buddhism, it was found to be appropriate, possible, and useful. It can be applied as a guideline for developing the quality of learners that is appropriate to the school context.

Keywords: development guidelines, student quality development, excellent religious heirs, students, Thammachak Wittaya School

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงความหมาย ความมุ่งหมายหลักการจัดการศึกษา สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาไว้ว่า “การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรมการสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาให้บุคคลเกิดความรู้และคุณธรรม ซึ่งมีใช้เพียงแต่รัฐเท่านั้นที่สามารถจัดการศึกษาได้ บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นก็มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546) ได้เช่นเดียวกัน

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐ กำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ เพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป (กองพุทธศาสนศึกษา, 2548) โดยใช้โรงเรียนพระปริยัติธรรม เป็นสถานที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนาและพลเมืองที่ดีของสังคม มีความรู้ ทักษะในวิชาการทางพระพุทธศาสนา ปฏิบัติตามระเบียบวินัยสงฆ์ มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ รู้จักบำรุงรักษาศาสนสมบัติ อนุรักษ์สภาพแวดล้อม มีความภูมิใจความเป็นสมณะ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีความคิดสร้างสรรค์ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2562) โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเข้ามามีบทบาทในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ในปัจจุบันพบว่าสถานการณ์ทางสังคมยุคโลกาภิวัตน์ เศรษฐกิจ การเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ประชาชนขาดการพึ่งพาเหมือนที่มีมาแต่ในอดีต ในขณะเดียวกันศาสนทายาทที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมก็เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามไปด้วยกล่าวคือ ศาสนทายาทขาดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ไม่ประพฤติตนปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัย และมีศีลาจารวัตรที่ไม่น่าเลื่อมใสศรัทธาตามสมณภาวะ ซึ่งเป็นเหตุให้ไม่สามารถจะสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ยาวนานต่อไปได้ ทั้งยังก่อให้เกิดความเสื่อมศรัทธาของประชาชนผู้นับถือพระพุทธศาสนาด้วย ดังนั้น การผลิตและการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นศาสนทายาทที่เพียบพร้อมด้วยความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มีความสมบูรณ์พร้อมด้วยความรู้คู่ความประพฤติอย่างไม่มีปริตผิดหลักพระธรรมวินัย มีศีลาจารวัตรน่าศรัทธาเลื่อมใส บำเพ็ญสมณธรรมอยู่ในเพศบรรพชิตอย่างเด่นเป็นศรีสง่า สามารถธำรงและสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้เจริญสถาพรตลอดไป (พระทอง ฐิตปญโญ (บุตรดี), 2560) ดังนั้น โครงการพัฒนาศาสนทายาทชั้นเลิศ จึงเป็นโครงการที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทุกแห่งนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นลำดับแรก

โรงเรียนธรรมจักรวิทยา เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในสังกัดของกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ภายใต้การบริหารของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก

สามัญศึกษา กลุ่มที่ 2 (สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2, ออนไลน์) ได้ดำเนินการจัดการศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีพันธกิจในการผลิตผู้เรียนให้เป็นศาสนทายาทที่สมบูรณ์เพื่อตอบสนองพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมและในขณะเดียวกันจากการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ครั้งที่ 4 ปีการศึกษา 2564 ได้ให้ข้อควรพัฒนาไว้ว่า ผู้เรียนในระดับชั้น ม.1 - ม.3 ยังต้องเร่งพัฒนาด้านการนำเสนอ การอภิปรายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสมเหตุสมผลและต้องพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ผู้เรียนยังต้องได้รับการส่งเสริมในด้านทัศนคติที่ดีต่อความเป็นไทย ไม่หลงใหลกับค่านิยมต่างชาติ จนเกิดการลอกเลียนแบบ ทำให้ลัทธิวัฒนธรรมอันดีงามของไทย (โรงเรียนธรรมจักรวิทยา, 2564) ดังนั้น ทางโรงเรียนจึงจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนในเรื่องดังกล่าว และจะส่งผลให้ทางฝ่ายศาสนจักรได้ศาสนทายาทที่ดี และบ้านเมืองได้เยาวชนที่มีคุณภาพต่อไป (บัญชายุทธ นาคมุจลินท์, 2557)

จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศของโรงเรียนธรรมจักรวิทยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นศาสนทายาทที่สมบูรณ์ด้วยความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเปี่ยมด้วยปัญญาพุทธธรรม เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ดำรงอยู่ในสมณธรรมสมควรแก่ภาวะ สามารถธำรงและสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้เจริญสถาพรต่อไป มีคุณลักษณะปรีดีสามัญตามที่พึงประสงค์ซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์ของผลสัมฤทธิ์การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้เป็นທີ່ประจักษ์ และเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของผู้บริหาร ครูผู้สอน สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศของผู้เรียน โรงเรียนธรรมจักรวิทยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ โรงเรียนธรรมจักรวิทยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล
- 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ โรงเรียนธรรมจักรวิทยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ โรงเรียนธรรมจักรวิทยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล” ผู้วิจัยได้มีรูปแบบวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

- 1) รูปแบบการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ ศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary Investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง และขั้นตอนการนำเสนอ

2) **กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposeful Selection) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามขั้นตอนต่อไปนี้ 2.1) ขั้นตอนการศึกษา เพื่อศึกษาสภาพความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศของผู้เรียนจำนวน 15 รูป/คน 2.2) ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ จำนวน 5 รูป/คน และ 2.3) ขั้นตอนการนำเสนอ เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ โดยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จำนวน 7 รูป/คน

3) เครื่องมือการวิจัย

3.1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) สำหรับขั้นตอนการศึกษาสภาพ และขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างรูปแบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำร่างแบบสัมภาษณ์ที่เสร็จแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงและแก้ไข หลังจากนั้นก็นำร่างฯ ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านก็ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ จากนั้นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 2 ขั้นตอน

3.2) แบบประเมินการสนทนากลุ่ม (Group discussion assessment) สำหรับขั้นตอนการนำเสนอ ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำร่างแบบประเมินที่สามารถตรวจสอบความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความประโยชน์ที่ผ่านการให้คำแนะนำและตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นดำเนินการแก้ไขเพื่อให้ได้ฉบับจริง หลังจากนั้นไปเก็บข้อมูลในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

4) **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ผู้วิจัยมีลำดับการเก็บข้อมูล คือ ในขั้นตอนแรกการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดคุณสมบัติสำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ จากนั้นดำเนินการขอหนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หลังจากนั้นเก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และวิเคราะห์ผลให้เสร็จเพื่อดำเนินการในขั้นตอนต่อไป ต่อมาเป็นขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ซึ่งมีกระบวนการคล้ายกับการศึกษาสภาพ โดยเพิ่มการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ ซึ่งนำประเด็นนี้มากำหนดเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ขั้นตอนการนำเสนอ เพื่อให้ทราบความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความประโยชน์ที่สามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ โรงเรียนธรรมจักรวิทยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูลต่อไป ซึ่งทุกขั้นตอนสามารถบันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยมีลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะเครื่องมือดังนี้

5.1) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) รวบรวมข้อมูลที่ได้โดยทำการสังเคราะห์แยกประเด็นตามองค์ประกอบตามเนื้อหา โดยเรียบเรียงข้อมูลให้การใช้ภาษามีความเรียบง่าย สละสลวย อ่านเข้าใจง่าย และมีความเป็นวิชาการ

5.2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) รวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทำการสังเคราะห์แยกประเด็นตามองค์ประกอบตามเนื้อหาเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ โดยเรียบเรียงข้อมูลเพื่อให้ทราบความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความประโยชน์ ซึ่งต้องมีการใช้ภาษาที่มีความเรียบง่าย สละสลวย อ่านเข้าใจง่าย และมีความเป็นวิชาการ

ผลการวิจัย

1) สภาพความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศของผู้เรียน โรงเรียนธรรมจักรวิทยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูลมีคุณลักษณะของความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศทั้ง 7 คุณลักษณะ ประกอบด้วย 1.1) คุณลักษณะด้านเป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนาและพลเมืองที่ดีของสังคม ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโรงเรียนที่วางไว้ ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติตนเป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนาและพลเมืองที่ดีของสังคมได้เป็นอย่างดี อยู่ในความเป็นสมณสาธูป 1.2) คุณลักษณะด้านมีความรู้และทักษะในวิชาการทางพระพุทธศาสนา ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความรู้และทักษะวิชาการทางพระพุทธศาสนาอยู่ในเกณฑ์ดี สามารถประกอบศาสนกิจได้ด้วยตนเองในบางครั้ง แต่ยังมีผู้เรียนบางรูปที่มีพื้นฐานความรู้อ่อน ขาดความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาทักษะความรู้ 1.3) คุณลักษณะด้านมีนิสัยใฝ่หาความรู้ ปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบและวินัยสงฆ์ ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบและพระธรรมวินัยได้เป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้ ผู้เรียนยังต้องได้รับการปลูกฝังนิสัยในการใฝ่หาความรู้และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์มากกว่าเดิม 1.4) คุณลักษณะด้านมีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ ผู้เรียนมีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ มีสุขภาพจิตใจที่ดี ร่าเริงแจ่มใส ดูแลตัวเองได้ตามความเหมาะสม 1.5) คุณลักษณะด้านรู้จักบำรุงรักษาศาสนสมบัติ อนุรักษ์ และเสริมสร้างสภาพแวดล้อม ผู้เรียนรู้จักการดูแลรักษาศาสนสมบัติส่วนรวมของวัดและโรงเรียนเป็นอย่างดี ดูแลรักษารธรรมชาติและสิ่งแวดลอม รู้จักการตกแต่งทำความสะอาดอาคารสถานที่ภายในวัดให้มีความสวยงามเรียบร้อยอยู่เสมอ 1.6) คุณลักษณะด้านมีความภูมิใจความเป็นสมณะ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ผู้เรียนมีความภูมิใจในความเป็นสมณเพศของตนเอง ปฏิบัติตนอยู่ในพระธรรมวินัย เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาและวันสำคัญของชาติอยู่เป็นประจำ และ 1.7) คุณลักษณะด้านมีความคิดสร้างสรรค์ และส่งเสริมสนับสนุนแนวทางปฏิบัติให้เกิดความเจริญแก่ชุมชน สังคม ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ถ้าคิดกล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้องที่เหมาะสมกับความเป็นสมณสาธูป ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถออกเผยแผ่หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแก่บรรดาพุทธศาสนิกชนได้อย่างเหมาะสม

2) แนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ โรงเรียนธรรมจักรวิทยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล มีวิธีในการดำเนินการทั้ง 5 ขั้นตอน ดังนี้ 2.1) การวิเคราะห์ปัญหา สถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน วิเคราะห์สภาพพื้นฐานของผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2.2) การวางแผนการพัฒนา วางแผนพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่สอดคล้องกับสภาพความแตกต่างของผู้เรียน กำหนดเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา กำหนดบุคลากรผู้ดำเนินการ วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ ประชุมชี้แจงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จัดหางบประมาณ กำหนดวิธีการแนวทางปฏิบัติงานเทคนิคต่าง ๆ 2.3) การจัดกิจกรรมการพัฒนา จัดให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามสมณสาธูป เช่น กิจกรรมปฏิบัติธรรม กิจกรรมสวดมนต์ ทำวัตรเช้า - เย็น กิจกรรมแข่งขันทักษะวิชาการ กิจกรรมอบรมข้อวัตรปฏิบัติที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน กิจกรรมรณรงค์การรักษามูลนิธิภาพและการแต่งกายสุภาพ กิจกรรมออกกำลังกายที่เหมาะสมกับสมณสาธูป กิจกรรมปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ กิจกรรมเวรทำความสะอาด กิจกรรมจิตอาสาเยี่ยมญาติโยมบริเวรณวัดหรือโรงเรียน กิจกรรมแสดงพระธรรมเทศนาวันเข้าพรรษา เป็นต้น 2.4) การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล สังเกตและประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นรายบุคคลจากการเข้าร่วมกิจกรรมและผ่านจุดประสงค์สำคัญที่กำหนดตามสภาพจริง และ 2.5) การสรุปผลการพัฒนา จัดทำรายงานผลความก้าวหน้าของการพัฒนาคุณภาพ

ผู้เรียนต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประชาสัมพันธ์ให้บุคคลทั่วไปรับทราบ กรณีพบปัญหาต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุง
โดยเร่งด่วนและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

3) สรุปผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ โรงเรียน
ธรรมจักรวิทยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล ผู้ทรงคุณวุฒิในการร่วมสนทนากลุ่มซึ่งทุกคนเห็น
ว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ และมีโครงสร้างตามองค์ประกอบที่
ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ ดังนี้ 3.1) คุณลักษณะด้านเป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนาและพลเมืองที่ดี
ของสังคม สรุปได้ว่า สถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับ
ผู้เรียน โดยการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้เรียนและความต้องการของชุมชน อ้างอิงตามมาตรฐาน
การศึกษาปริยัติสามัญที่ได้กำหนดไว้ วางแผนในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อกำหนดเป้าหมายที่จะต้องการ
ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนตามที่โรงเรียนต้องการ 3.2) คุณลักษณะด้านมีความรู้และทักษะในวิชาการทาง
พระพุทธศาสนา สรุปได้ว่า ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ร่วมกันวิเคราะห์ความรู้พื้นฐานและทักษะ
ความสามารถในด้านวิชาการพระพุทธศาสนาของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนา
คุณผู้เรียน ร่วมกันวางแผนพัฒนาผู้เรียนและกำหนดเป้าหมายที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ทางวิชาการ
และทักษะความสามารถในทางพระพุทธศาสนาอย่างเต็มศักยภาพตามหลักไตรสิกขา 3.3) คุณลักษณะด้านมี
นิสัยใฝ่หาความรู้ ปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบและวินัยสงฆ์ สรุปได้ว่า ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา
ร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา เพื่อนำไปวางแผนแก้ไขพฤติกรรมขาดระเบียบวินัยและปลูกฝังนิสัยใฝ่รู้
ของผู้เรียน ร่วมกันวางแผนการพัฒนาผู้เรียน เพื่อกำหนดเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา 3.4) คุณลักษณะด้านมี
สุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ สรุปได้ว่า ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ร่วมกันวิเคราะห์ให้ผู้เรียน
รายบุคคล เพื่อประเมินความพร้อมในด้านร่างกายและจิตใจของผู้เรียน จัดทำข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล
เป็นฐานข้อมูลกลางสำหรับการพัฒนาผู้เรียน ประชุม แต่งตั้งคณะทำงาน จัดสรรงบประมาณให้เหมาะสม
จัดแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มสมบูรณ์ กลุ่มปานกลาง และกลุ่มที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อวาง
แผนการพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับสภาพความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล 3.5) คุณลักษณะด้านรู้จัก
บำรุงรักษาศาสนสมบัติ อนุรักษ์ และเสริมสร้างสภาพแวดล้อม สรุปได้ว่า ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา
ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพื่อจัดหากิจกรรมที่เหมาะสมให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามที่
ตั้งเป้าหมายไว้ ประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อวางแผนการพัฒนาคุณภาพ
ผู้เรียนให้ทราบโดยทั่วกัน 3.6) คุณลักษณะด้านมีความภูมิใจความเป็นสมณะ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และ
พระมหากษัตริย์ สรุปได้ว่า ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาในการพัฒนา
คุณภาพผู้เรียน เพื่อนำไปกำหนดเป้าหมายที่สอดคล้องกับสภาพผู้เรียน ร่วมกันวางแผนการพัฒนาผู้เรียน โดย
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้ครอบคลุมองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังค่านิยมที่ดี
ให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นสมณเพศของตน มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา มีความรู้
ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ 3.7) คุณลักษณะด้านมีความคิด
สร้างสรรค์ และส่งเสริมสนับสนุนแนวทางปฏิบัติให้เกิดความเจริญแก่ชุมชน สังคม สรุปได้ว่า ผู้บริหาร ครู
บุคลากร กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน สร้างความรู้ ความ
เข้าใจ ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านมีความคิดสร้างสรรค์ กำหนดเป้าหมายเชิงพฤติกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน
ให้บรรลุผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะของผู้เรียน นำเทคโนโลยีสารสนเทศหรือสื่อดิจิทัลมา

ใช้ ควรพิจารณาให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่สอนตามกลุ่มสาระต่าง ๆ และกิจกรรมที่ทำให้ทำซึ่งสอดคล้องกับ
บริบทความต้องการของผู้เรียนและชุมชน จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์
อย่างหลากหลายตามหลักโยนิโสมนสิการให้ผู้เรียนได้กล้าคิดกล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง เหมาะสมกับสมณ
สารูป

อภิปรายผล

1) สภาพความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศของผู้เรียน โรงเรียนธรรมจักรวิทยา สังกัดสำนักงาน
พระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล พบว่า มีคุณลักษณะของความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศทั้ง 7 คุณลักษณะ
ประกอบด้วย 1.1) คุณลักษณะด้านเป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนาและพลเมืองที่ดีของสังคม ผู้เรียน
ได้รับการพัฒนาตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโรงเรียนที่วางไว้ ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติตนเป็นศาสน
ทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนาและพลเมืองที่ดีของสังคมได้เป็นอย่างดีอยู่ในความเป็นสมณสารูป
1.2) คุณลักษณะด้านมีความรู้และทักษะในวิชาการทางพระพุทธศาสนา ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความรู้และทักษะ
วิชาการทางพระพุทธศาสนาอยู่ในเกณฑ์ดี สามารถประกอบศาสนกิจได้ด้วยตนเองในบางครั้ง แต่ยังมีผู้เรียน
บางรูปที่มีพื้นฐานความรู้อ่อน ขาดความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาทักษะความรู้ 1.3) คุณลักษณะด้านมีนิสัย
ใฝ่หาความรู้ ปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบและวินัยสงฆ์ ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบและพระธรรม
วินัยได้เป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้ ผู้เรียนยังต้องได้รับการปลูกฝังนิสัยในการใฝ่หาความรู้และการใช้เวลาว่างให้เกิด
ประโยชน์มากกว่าเดิม 4) คุณลักษณะด้านมีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ ผู้เรียนมีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์
มีสุขภาพจิตใจที่ดี ร่าเริงแจ่มใส ดูแลตัวเองได้ตามความเหมาะสม 1.5) คุณลักษณะด้านรู้จักบำรุงรักษาศาสน
สมบัติ อนุรักษ์ และเสริมสร้างสภาพแวดล้อม ผู้เรียนรู้จักการดูแลรักษาศาสนสมบัติส่วนรวมของวัดและ
โรงเรียนเป็นอย่างดี ดูแลรักษารธรรมชาติและสิ่งแวดลอม รู้จักการตกแต่งทำความสะอาดอาคารสถานที่ภายใน
วัดให้มีความสวยงามเรียบร้อยอยู่เสมอ 1.6) คุณลักษณะด้านมีความภูมิใจความเป็นสมณะ จงรักภักดีต่อชาติ
ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ผู้เรียนมีความภูมิใจในความเป็นสมณเพศของตนเอง ปฏิบัติตนอยู่ในพระธรรม
วินัย เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาและวันสำคัญของชาติอยู่เป็นประจำ 1.7) คุณลักษณะด้านมี
ความคิดสร้างสรรค์ และส่งเสริมสนับสนุนแนวทางปฏิบัติให้เกิดความเจริญแก่ชุมชน สังคม ผู้เรียนมีความคิด
สร้างสรรค์ กล้าคิดกล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้องที่เหมาะสมกับความเป็นสมณสารูป ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง
ที่ดี สามารถออกเผยแผ่หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแก่บรรดาพุทธศาสนิกชนได้อย่างเหมาะสม
ทั้งนี้ เพราะโรงเรียนได้ดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ
อย่างหลากหลายและได้รับการพัฒนาตามวิสัยทัศน์ พันธกิจและจุดเน้นตามที่โรงเรียนกำหนด ซึ่ง
สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสุตยาภรณ์ (เขียวสุข) (2560) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาศาสนทายาท
ตามแนวพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีคุณลักษณะบรรลุตามปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจและ
จุดเน้นตามที่สถานศึกษากำหนด ผู้เรียนเป็นผู้มีศีลจารวัตรที่ดี มีสุขนิสัย สุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดี มี
สุนทรียภาพ ปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนทายาทที่ดี ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิและปัญญา เป็นสมณสารูปที่มี
คุณธรรม จริยธรรม มีสัมมาคารวะ นุ่มนวลเป็นปริณทลเป็นระเบียบวินัย รู้รักสามัคคี มีจิตสาธารณะ และ
สอดคล้องกับพระครูปลัดวิชาญ วิชชาโร (2564) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศาสน
ทายาทของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ศาสนทายาทมีศรัทธาแนบแน่น ปฏิบัติตนเป็น

แบบอย่างที่ดี มีความรักและศรัทธาในพระรัตนตรัย มีความรู้พระปริยัติธรรมแผนกธรรม บาลี และสามัญ มีทักษะทางปัญญา สามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี มีความรู้ในทางพระธรรมวินัย และมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน

2) การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ โรงเรียนธรรมจักรวิทยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล พบว่า มีวิธีในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุคุณลักษณะศาสนทายาทชั้นเลิศทั้ง 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 2.1) การวิเคราะห์ปัญหา สถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน วิเคราะห์สภาพพื้นฐานของผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2.2) การวางแผนการพัฒนา วางแผนพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่สอดคล้องกับสภาพความแตกต่างของผู้เรียน กำหนดเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา กำหนดบุคลากรผู้ดำเนินการ วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ ประชุมชี้แจงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จัดหางบประมาณ กำหนดวิธีการแนวทางปฏิบัติงานเทคนิคต่าง ๆ 2.3) การจัดกิจกรรมการพัฒนา จัดให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามสมณสาธูป เช่น กิจกรรมปฏิบัติธรรม กิจกรรมสวดมนต์ทำวัตรเช้า - เย็น กิจกรรมแข่งขันทักษะวิชาการ กิจกรรมอบรมข้อวัตรปฏิบัติที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน กิจกรรมรณรงค์การรักษาบุคลิกภาพ และการแต่งกายสุภาพ กิจกรรมออกกำลังกายที่เหมาะสมกับสมณสาธูป กิจกรรมปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ กิจกรรมเวรทำความสะอาด กิจกรรมจิตอาสาเยี่ยมญาติโยมบริเวณวัดหรือโรงเรียน กิจกรรมแสดงพระธรรมเทศนาวันเข้าพรรษา เป็นต้น 2.4) การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล สังเกตและประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นรายบุคคลจากการเข้าร่วมกิจกรรมและผ่านจุดประสงค์สำคัญที่กำหนดตามสภาพจริง 25) การสรุปผลการพัฒนา จัดทำรายงานผลความก้าวหน้าของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประชาสัมพันธ์ให้บุคคลทั่วไปรับทราบ กรณีพบปัญหาต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงโดยเร่งด่วนและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพราะการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยวิธีการที่เป็นระบบและความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุผลตามเป้าหมายของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของบัญชายุทธ นาคมูลินทร์ (2556) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาศาสนทายาทที่พึงประสงค์ในพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า ต้องพัฒนาศาสนทายาทแบบบูรณาการที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจและการเมือง คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสีย ประกอบด้วย คณะสงฆ์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ข้าราชการ ผู้ปกครองและประชาชน ตลอดจนสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดในฐานะผู้สนองงานคณะสงฆ์ ต้องร่วมมือในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ในการพัฒนาศาสนทายาท ให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศาสนทายาทให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่ต้องการ โดยศึกษาทฤษฎีทางการศึกษา ทฤษฎีแรงจูงใจ ทฤษฎีความต้องการพื้นฐานและทฤษฎีการพัฒนามนุษย์เชิงพุทธตามหลักไตรสิกขาของพระพุทธเจ้าแล้วนำไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และสอดคล้องกับพระครูอาทรยติกิจ (ชื่น ปุณฺณภาโกโม) (2563) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาศาสนทายาทของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี” พบว่า กระบวนการพัฒนาด้านกาย มีการส่งเสริมให้มีร่างกายแข็งแรง ละชั่ว ทำดี ด้านศีล ส่งเสริมให้มีระเบียบวินัย ตามจารีตประเพณี รักสงบ โดยใช้ศีลเป็นฐาน ด้านจิต ฝึกสมาธิ ให้จิตใจใฝ่กุศล ด้านปัญญา เรียนรู้หลักธรรม พัฒนาความสามารถในการแก้ไขปัญหา รูปแบบการพัฒนาศาสนทายาทของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย ด้านการพัฒนากาย ฝึกอบรมให้ความรู้และส่งเสริมในการทำ

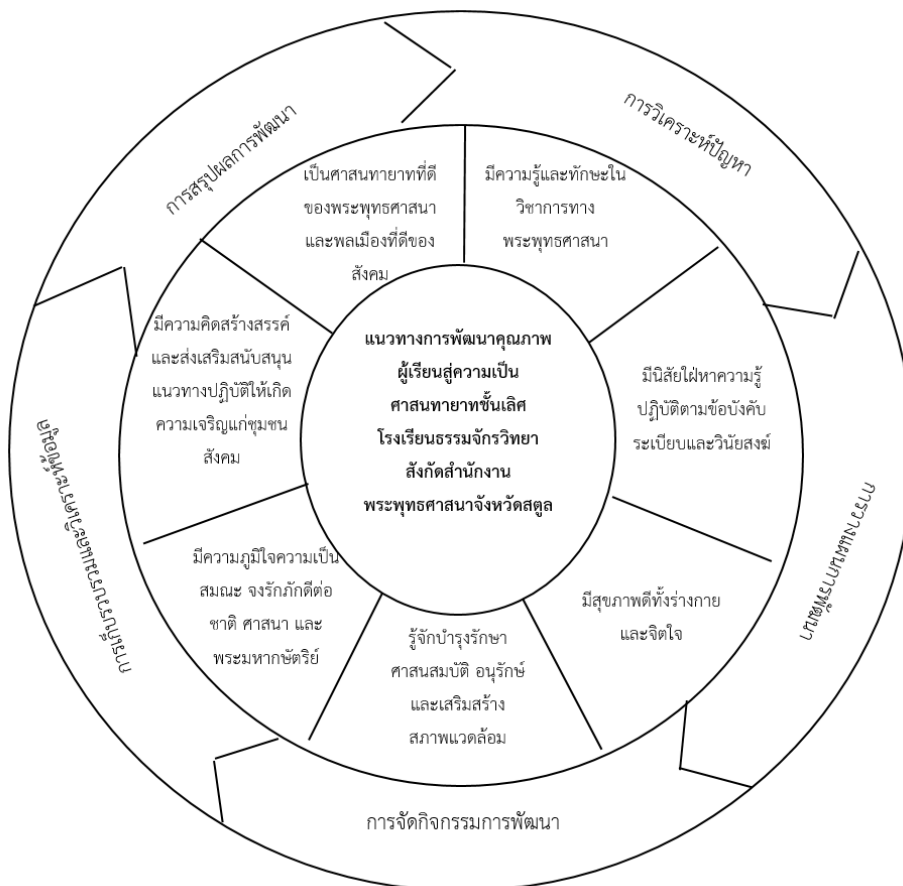
ความดี พัฒนาร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรง ด้านการพัฒนาศีล พัฒนาให้ยึดมั่นดำรงตนอยู่ในศีลธรรม มีระเบียบวินัยทางสังคม ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข ด้านการพัฒนาจิต ฝึกอบรมให้มีจิตใจสงบ การสอนให้มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาจิตใจ การพัฒนาจิตใจให้มีจิตใจใฝ่กุศล ด้านการพัฒนาปัญญา สอนให้รู้และเข้าใจหลักธรรม ให้เกิดปัญญาการพัฒนาทักษะในการแก้ไขปัญหา

3) การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ โรงเรียนธรรมจักรวิทยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล ผู้ทรงคุณวุฒิในการร่วมสนทนากลุ่มซึ่งทุกคนเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ และมีโครงสร้างตามองค์ประกอบที่ผู้ทรงคุณวุฒินเสนอแนะ ซึ่งสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้เรียนและความต้องการของชุมชน จัดทำข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล ประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ร่วมกันวางแผนพัฒนาผู้เรียน กำหนดเป้าหมายบุคลากรผู้ดำเนินการ วัสดุอุปกรณ์ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ แบบวัดและประเมินผล กำหนดการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง จัดให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามสมณสาธิตทั้งความประพฤติ จิตใจ และปัญญา เช่น กิจกรรมสวดมนต์ทำวัตร การฝึกสมาธิ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง เป็นต้น ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันประเมินผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อสะท้อนผลของการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในมิติต่าง ๆ เปิดโอกาสให้บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ญาติโยมวัด ได้ร่วมประเมินผู้เรียนตามความเหมาะสม สรุปผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดทำรายงานความก้าวหน้าการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเสนอต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้รับทราบร่วมกัน สอดคล้องกับพระครูสุตตยาภรณ์ (เขียวสุข) (2560) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาศาสนทายาทตามแนวพระพุทธศาสนา” พบว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรมมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและประสบการณ์จริง ผู้บริหารดำเนินการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับคณะครู พระสงฆ์และบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและประเมินผลร่วมกันกับวัดและโรงเรียน มีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาพวงศกร สิมพา (2565) ได้วิจัยเรื่อง “กระบวนการพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีแนวทางเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านทั้งความประพฤติ จิตใจ และปัญญา ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา คือ ด้านความประพฤติ มีการรักษาศีล สวดมนต์ทำวัตรเช้า-เย็น ศึกษาปฏิบัติเสขียวัตรและกฎระเบียบต่าง ๆ ด้านจิตใจ มีการฝึกสมาธิ เจริญจิตภาวนาทุกครั้งหลังสวดมนต์ทำวัตรและก่อนทำกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านปัญญา ปลูกฝังให้ผู้เรียนคิดอย่างถี่ถ้วน มีนิสัยรักการอ่าน และเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตามความถนัดและความชื่นชอบของแต่ละบุคคล

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ ของโรงเรียนธรรมจักรวิทยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล ประกอบไปด้วย คุณลักษณะของศาสนทายาทชั้นเลิศทั้ง 7 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนาและพลเมืองที่ดีของสังคม 2) มีความรู้และทักษะในวิชาการทางพระพุทธศาสนา 3) มีนิสัยใฝ่หาความรู้ ปฏิบัติตามข้อบังคับระเบียบและวินัยสงฆ์ 4) มีสุขภาพดีทั้งร่างกาย

และจิตใจ 5) รู้จักบำรุงรักษาศาสนสมบัติ อนุรักษ์ และเสริมสร้างสภาพแวดล้อม 6) มีความภูมิใจความเป็น
สมณะ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และ 7) มีความคิดสร้างสรรค์ และส่งเสริมสนับสนุน
แนวทางปฏิบัติให้เกิดความเจริญแก่ชุมชน สังคม มีแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมาย
ของสถานศึกษาและประสบความสำเร็จได้โดยกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้ง 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การ
วิเคราะห์ปัญหา 2) การวางแผนการพัฒนา 3) การจัดกิจกรรมการพัฒนา 4) การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์
ข้อมูล และ 5) การสรุปผลการพัฒนา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สรุป

ในการดำเนินการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ โรงเรียนธรรมจักรวิทยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล ทำให้ผู้วิจัยสามารถได้ทราบสภาพความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศของผู้เรียน โรงเรียนธรรมจักรวิทยา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูล ซึ่งได้เข้าใจถึงระบบการจัดการของโรงเรียนที่ทำงานกันแบบเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สิ่งสำคัญคือแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนที่มีคุณภาพทั้งเก่ง ดี มีสุข ตามวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน อีกทั้งมีพฤติกรรมที่ดีตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ และมีระเบียบวินัยทั้งทางพระธรรมวินัย และทางโลก โดยที่สิ่งเหล่านี้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการขับเคลื่อนตัวผู้เรียน อย่่างไรก็ตามเพื่อสร้างแนวทางการปฏิบัติร่วมกันจึงต้องนำเสนอ

แนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศที่ดีที่สุด เพื่อต่อยอดและเป็นแนวทางการปฏิบัติในระยะยาวสืบต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1) โรงเรียนธรรมจักรวิทยา ควรมีแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศที่ชัดเจน โดยจัดทำเป็นคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเฉพาะของโรงเรียน อีกทั้งความร่วมมือด้านสื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยี เพื่อสร้างคุณลักษณะความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

1.2) โรงเรียนธรรมจักรวิทยา ควรมีการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในทางทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศที่สอดคล้องกับยุคปัจจุบัน มีการส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนพัฒนาตนเองโดยการอบรมสัมมนาและแสวงหาความรู้จากสื่อต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1) ควรมีแนวปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศตามคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรม อีกทั้งต้องทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและภาคีเครือข่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุคุณลักษณะของศาสนทายาทชั้นเลิศในด้านต่าง ๆ

2.2) ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการปฏิบัติงาน มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

3) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศในแต่ละคุณลักษณะโดยเฉพาะ

3.2) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นศาสนทายาทชั้นเลิศ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในระดับเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2548). คู่มือการปฏิบัติงานการขออนุญาตจัดตั้งและขยายชั้นเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- บัญชายุทธ นาคมุจลินท์, (2557). แนวทางการพัฒนาศาสนทายาทที่พึงประสงค์ในพระพุทธศาสนา. วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น. 3(1), 140.
- _____. (2556). รูปแบบการพัฒนาศาสนทายาทที่พึงประสงค์ในพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูปลัดวิชาญ วิชชาธโร. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศาสนทายาทของคณะสงฆ์จังหวัด
นนทบุรี. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุตขยาภรณ์ (เขียวสุข). (2560). รูปแบบการพัฒนาศาสนทายาทตามแนวพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2560). รูปแบบการพัฒนาศาสนทายาทตามแนวพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร
ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.
- พระครูอาทรยติกิจ (ชื่น ปุณฺณากาโม). (2563). รูปแบบการพัฒนาศาสนทายาทของคณะสงฆ์จังหวัด
สุพรรณบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระทอง ฐิตปณฺโณ (บุตรดี). (2560) ยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา. วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 6(2) ฉบับพิเศษ, 446.
- พระมหาพวงศกร สิมพา. (2565). กระบวนการพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.
วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์. 9(2), 421.
- โรงเรียนธรรมจักรวิทยา. (2564). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report:
SAR) ปีการศึกษา 2564. สตูล: โรงเรียนธรรมจักรวิทยา.
- สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2. (2565). ประวัติกลุ่มโรงเรียนและ
คณะกรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียน ปส.2. เรียกใช้เมื่อ 18 กรกฎาคม 2565. จาก
https://www.debsecond.org/สำนักเขตการศึกษา_สศปสเขต_2.html
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.